

Ne taip lengva rašyti apie nieką.

Štai ką man sapne sakė kaubojus. Prisimenu jį miglotai – buvo gražus, smarkus, bet ne plepys; įsiremęs į sulankstomą kėdę, atsišliejo atgal, o jo „Stetson“ firmos skrybėlė spindėjo pilkšvai rusvame vienišos kavinės eksterjere. Sakau „vienišos“, nes ten daugiau nieko nebuvo – tik senoviška benzino kolonėlė ir surūdijusi gelda, virš kurios dailiai susispietęs tuntas sparvų apraudojo paskutinius užsistovėjusio vandens likučius. Daugiau nieko nebuvo, bet jam nusišvilpt – jis užsitraukė skrybėlės brylių, kad šis dengtų akis, ir kalbėjo toliau. Tokią „Silverbelly“ atviro kelio modelio skrybėlę nešiojo ir Lyndonas Johnsonas.

– Bet mes nesiliaujame, – tęsė jis, – puoselėję visokiausių kvailų vilčių. Gražinti sau tai, kas prarasta – nors atplaišėlę mus ištikusio nušvitimo. Tai tikras apsėdimas, panašus į lošimą kazino ar golfą.

– Kalbėti apie nieką daug lengviau, – pasakiau aš.

Jis manęs neignoravo, bet atsakyti nesugebėjo.

– Na, bet kuriuo atveju manyti kitaip manęs nepriversite.

– Tiesiog taikliai smūgiuoji, iškeli lazda virš upės ir pasirenki tokį kampą, kad kamuoliukas pataikytų tiesiai į duobutę, o į tavo apverstą kepurę pribyrėtų centų.

Saulė pažvelgė į jo diržo sagtį, žybsnis persmelkė dykvietę. Nuskambėjo šaižus švilpukas, ir, žengusi į dešinę, jo šešėlį, toliau besitaškantį gyvenimo patarimais, pamačiau iš visai kitos pusės.

– Jau esu čia buvusi, ar ne?

Jis tiesiog sėdėjo ir spoksojo į dykvietę.

Kalės vaikas, pagalvojau aš. Jis mane ignoruoja.

– Ei, – tariau, – aš ne numirėlė, ne koks tuoj pranyksiantis šešėlis. Esu iš kūno ir iš kraujo.

Iš kišenės jis išsitraukė užrašų knygelę ir ėmė rašyti.

– Bent jau pažiūrėk į mane, – pasakiau. – Galų gale šitas sapnas priklauso man.

Prisiartinau prie jo. Pakankamai arti, kad matyčiau, ką rašo. Užrašų knygelėje jis atvertė švarų puslapį, ir jame staiga pasirodė trys žodžiai.

*Ne, jis mano.*

– Na, kad tave kur, – sumurmėjau. Prisidengiau akis ir pažvelgiau į tą pusę, kur žiūrėjo jis, – dulkės debesys sunkvežimis gubojos balkšvas dangus – visiškai nieko.

– Viskam diriguoja rašytojas, – iškošė jis pro dantis.

Aš nuėjau tolyn, tegu jis ten toliau dėsto savo nerimstančias mintis. Galvoje tuomet sukosi žodžiai, kuriuos pamiršau lipdama į traukinį, iš kurio apsirengusi išlipau savo sujauktoje lovoje.

Pramerkusi akis pakilau iš lovos, nukrypavau į vonią ir staigiu judesiu apsišlaksčiau veidą šaltu vandeniu. Įsispyriau į batus, pašėriau kates, griebiau vilnonę kepurę, seną juodą palatą ir pasukau gerai pažįstamu keliu – plačia aveniu nuėjau iki Bedfordo gatvės, iki mažos kavinės Grenič Vilidže.

KAVINÉ „INO“



Palubėje sukasi keturi ventiliatoriai.

Kavinėje „Ino“ tuščia: tik meksikietis virėjas ir paauglys, vardu Zakas, kuris man atneša įprastą užsakymą – tamsios duonos skrebutį, mažą dubenėlį alyvuogių aliejaus ir puodelį juodos kavos. Susigūžusi sėdžiu kampe su paltu ir megzta keepure. Devinta valanda ryto. Čia, Bedfordo gatvėje, esu pirma klientė, miestas dar tik bunda. Stalas stovi prie lango, iš kitos pusės jį užstoja kavos aparatas; tai privati erdvė, kurioje galiu pasinerti į save.

Lapkričio pabaiga. Mažoje kavinėje žvarbu. Kam tada įjungti tie ventiliatoriai? Jei pakankamai ilgai į juos žiūrėsiu, gal mano mintys irgi pradės suktis?

*Ne taip lengva rašyti apie nieką.*

Girdžiu, kaip kaubojus lėtai, valdingu balsu ištaria šiuos žodžius. Užsirašau juos ant servetėlės. Kaip gali susapnuotas vyriškis užgauti iki pat gyvuonies, o paskui dar neišdilti iš atminties? Juntu poreikį jam paprieštarauti – ne tik greitu atsakymu, bet ir veiksmu. Nuleidusi akis žiūriu į savo rankas. Esu tikra, kad galėčiau be galo rašyti apie nieką. Jei tik neturėčiau ko pasakyti.

Po kiek laiko Zakas pastato priešais mane naują puodelį kavos.

– Paskutinį kartą tave aptarnauju, – rimtai sako. Jis verda geriausią kavą, kokią tik aplink įmanoma rasti, tad tai išgirdusi nuliūstu.

– Kodėl? Kur nors išvažiuoji?

– Ketinu atidaryti paplūdimio kavinę Rokavėjaus paplūdimyje.

– Paplūdimio kavinę! Jūs tik pamanykit, paplūdimio kavinę!

Ištiesiu kojas, stebiu, kaip Zakas dirba rytinius darbus. Jis negalėjo žinoti, kad ir aš kadaise svajojau turėti paplūdimio kavinę. Tikriausiai toks noras kilo pradėjus skaityti apie bytnikus, siurrealistus ir prancūzų poetus simbolistus, visą gyvenimą leidusius kavinėse. Ten, kur užaugau, kavinių nebuvo, tačiau jos gyveno mano skaitomose knygose ir klestėjo mano svajonėse. Kai 1965 metais atvažiauvau iš Pietų Džersio į Niujorką, pasiryžusi tiesiog bastytis gatvėmis, neįsivaizdavau nieko romantiškesnio už galimybę sėdėti Grenič Vilidžo kavinėje ir rašyti eilėraščius. Galiausiai sukaupiau drąsą ir įžengiau į „Dante“ kavinę Makdugalo gatvėje. Maistui pinigų neturėjau, gėriau tik kavą, bet tai, atrodo, niekam neužkliuvo. Sienos buvo išpieštos Florencijos miesto vaizdais ir „Dieviškosios komedijos“ scenomis. Tie patys piešiniai ir dabar ten tebėra, pakeitę spalvą nuo dešimtmečius rūkytų cigarečių dūmų.

1973 metais atsikrausčiau gyventi į mažytį baltai tinkuotą kambarėlį su virtuvėle toje pačioje gatvėje, vos už poros kvarstalų nuo „Dante“ kavinės. Vakaraus galėdavau išlįsti pro langą ir sėdėdama ant ugniagesiams skirtų kopėčių stebėti, kas vyksta „Kettle of Fish“, viename iš barų, kuriame dažnai lankydavosi Jackas Kerouacas.

Blikerio gatvės sankryžoje buvo nedidelis kioskelis, kuriame jaunas marokietis prekiaavo šviežiomis bandelėmis, sūdytais ančiuviais ir pundeliais surištomis šviežiomis mėtomis. Atsikeldavau anksti ir nusipirkdavau, ko reikia. Užvirdavau vandenį, įpildavau jo į mėtų prikimštą arbatinuką ir ištisą popietę gerdavau arbatą, kartais parūkydavau hašišo, iš naujo

skaitydama Mohammedo Mrabet ir Isabelle Eberhardt apsakymus.

Tada „Ino“ kavinės dar nebuvo. Sėdėdavau kavinėje „Dante“ prie žemai įrengto lango, pro kurį buvo matyti siauras skersgatvis, ir skaitydavau Mrabet „Paplūdimio kavinę“. Jauanas žuvų pardavėjas Drisas susipažįsta su nedraugišku, irzliu atsiskyrėliu, laikančiu vadinamąją kavinę – vienintelį staliuką ir vienintelę kėdę akmenuotame paplūdimio ruože netoli Tanžero. Mane taip pakerėjo kavinėje tvyranti neskuba, kad nieko daugiau netroškau, tik pati joje apsigyventi. Aš, kaip ir Drisas, svajoju atidaryti kavinę. Tiek daug apie ją mąščiau, kad beveik jaučiau, kaip įeinu į tą kavinę „Nervalis“, mažytę erdvę, kurioje poetai ir keliautojai galėtų rasti paprasčiausią priebėgą.

Įsivaizdavau nusišėrusius persiškus kilimus ant plačių grindlenčių, du ilgus medinius stalus su suolais, keletą mažesnių staliukų ir krosnį, kurioje kepama duona. Kas rytą plaučiau stalus aromatinga arbata, kaip įprasta Kinų kvartale. Jokios muzikos nei valgįaraščių. Tik tyla juoda kava alyvuogių aliejus šviežios mėtos tamsi duona. Sienas puošia fotografijos: melancholiškas portretas žmogaus, kurio pavarde pavadinta kavinė, mažesnio formato nuotraukoje visų apleistas poetas Paulis Verlaine'as su paltu susikūprinęs sėdi prie absento taurės.

1978 metais gavau šiek tiek pinigų ir sumokėjusi užstatą išsinuomojau vienaukštį pastatą Rytų Dešimtojoje gatvėje. Kitados ten veikė grožio salonas, bet dabar pastatas stovėjo tuščias, bebuvo likę trys balti ventiliatoriai palubėje ir keletas sulankstomų kėdžių. Mano brolis Toddas prižiūrėjo remonto darbus, paskui baltai nutinkavome sienas ir išvaškovome medines grindis. Pro du plačius stoglangius į erdvę plūdo šviesa. Kelias dienas sėdėjau po tais stoglangiais prie kortų staliuko, gerdama atsineštą kavą ir planuodama tolesnius veiksmus.